

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.V.21.911/2014/5.szám

A Kúria a Dávid, Stanka, Szikla Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Stanka Gergely) által képviselt CIB Bank Zártkörűen Működő Részvénytársaság felperesnek a Dezső és Társai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Csordás Ilona) által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó törvényi vélelem megdöntése iránt a Fővárosi Törvényszék előtt 5.G.43.587/2014. számon megindított perében a Fővárosi Ítéltáblán hozott 16.Gf.40.610/2014/7. számú jogerős ítélettel szemben a felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán meghozta a következő

Í t é l e t e t:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy az alperesnek 15 nap alatt fizessen meg 600.000 (Hatszázezer) Ft felülvizsgálati költséget.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s:

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az üzletszabályzataiba foglalt azok az általános szerződési feltételek, amelyek a számára a kamatok, költségek, díjak egyoldalú emelését teszik lehetővé tisztességesek és ezért érvényesek. Kérte emellett annak megállapítását is, hogy a referencia-kamatláb változásához kötött kamatmódosulásra vonatkozó általános szerződési feltétel felülvizsgálatára a fogyasztói kölcsönszerződések egyes kérdéseiről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény nem ad lehetőséget, ezért az ilyen módon történt kamatmeghatározás tisztességtelensége mellett törvényi vélelem sem szól. Indítványozta, hogy a bíróság forduljon az Alkotmánybírósághoz és kérje a 2014. évi XXXVIII. törvény (Tv.) 1. § (1), (6), (7) bekezdéseinek, a 4. §, és 21. §-ainak, a 2/2014. PJE 2. pontjának alkotmányellenessé és nemzetközi szerződésbe ütközővé nyilvánítását és megsemmisítését.

Indítványozta továbbá azt is, hogy a bíróság az Európai Unió Bíróságánál kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást. Kérte, hogy a bíróság a per tárgyalását az Alkotmánybíróság és az Európai Unió Bíróságának döntéséig a Pp. 155/A. § (2) bekezdése, illetve 155/B. § (3) bekezdése alapján függessze fel. Állította, hogy a Tv. 4. § (1) bekezdés a) - g) pontjaiban felsorolt jogelveknek az általános szerződési feltételei megfelelnek.

Az elsőfokú bíróság a felperes alkotmánybíróági normakontroll és az EU bírósági előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmeit végzéssel elutasította. Az ezt követően meghozott ítéletével a keresetet is elutasította. Megállapította, hogy a felperes keresetlevélben megjelölt üzletszabályzatainak egyoldalú kamatmódosításra vonatkozó általános szerződési feltételei a Tv. hatálya alá tartoznak. A Tv. hatálya kiterjed a referencia kamatláb változásától függő kamat módosításokra is, mert azok nem automatizmuson alapulnak, hanem a felperes döntésén múlnak. Arra a következtetésre jutott, hogy a felperes üzletszabályzatainak az egyoldalú kamat, költség és díjemelésre vonatkozó általános szerződési feltételei nem felelnek meg a Tv. 4. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének és a Tv. 4. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt átláthatóság elvének. A szabályzatok szóban lévő részei túlnyomó részükben a Tv. 4. § (1) bekezdés b) pontjában felvett tételes meghatározás elvének sem felelnek meg, így pl. a kölcsöntartozás más devizanemre történő átváltásának lehetőségét biztosító kikötés nem tartalmaz kimerítő oklistát. Nem felelnek meg az egyértelmű megfogalmazás és az átláthatóság elvének egyebek mellett az általános szerződési feltételek következő kitételei:

„a bank forrásszerzési, refinanszírozási költségeinek emelkedése; a bank hitelezési és működési kockázati költségeinek emelkedése; a kötvény és SWAP hozamgörbék egymáshoz képest történő elmozdulása; a refinanszírozási költségek változása; a bank működési költségeinek növekedése; olyan költségváltozás, amely jegybanki vagy egyéb rendelkezés vagy jogszabályváltozás eredményeként következik be”. A referencia-kamatláb változásához kötött kamat módosítások feltételei sem átláthatóak és egyértelműek az üzletszabályzatokban, mert azok nem tartalmazzák: mit tekintenek referencia-kamatlábnak, milyen időszakonként vizsgálják felül a kamatot, a kamatperiódusban az átlagkamat számításának módját, a legkisebb kiigazítási értéket, amely alatt sem a fogyasztó terhére, sem javára a kamat mértéke nem változhat. Nem felel meg az átláthatóság elvének az az általános szerződési feltétel miszerint: a bank fenntartja magának a jogot, hogy vis maior események -hirtelen bekövetkező nagyfokú pénz- és tőkepiaci zavarok- esetén átmenetileg a zavarok fennállásáig egyoldalúan módosítsa a kamatot, díjat, költséget, mert nincs meghatározva: mit jelent a nagyfokú pénz és tőkepiaci zavar. A feltételek többsége nem felel meg a tételes meghatározás (Tv. 4. § (1) bekezdés b) pont) és a szimmetria (Tv. 4. § (1) bekezdés g)

pont) elvének sem. Egyes további kikötések pedig az objektivitás (Tv. 4. § (1) bekezdés c) pont) elvébe ütköznek, mert azok bekövetkezése a bank elhatározásától függ.

A másodfokú bíróság a felperes fellebbezése folytán meghozott jogerős ítéletével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Ítéletének indokolásában előrebocsátotta, hogy a Tv. 11. § (1) bekezdése értelmében a bíróság kizárólag azt vizsgálhatta, hogy a felperes általános szerződési feltételeinek egyoldalú kamat-, költség-, díjemelésre vonatkozó kikötései a Tv. 4. § (1) bekezdésében felsorolt elveknek megfelelnek-e s így tisztességesek-e. Hangsúlyozta, hogy a Tv. nem állít fel új jogelveket a fogyasztói hitel, kölcsön, és pénzügyi lízingszerződésekre vonatkozóan, csupán a 2/2014. PJE döntésében foglalt jogértelmezést teszi mindenki számára kötelezővé. A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásáról szóló 1996. évi CXII. tv. (Hpt.), a szerződésben előírt kamat egyoldalú módosításáról szóló 275/2010. (XII.15.) Kormányrendelet csak olyan keretszabályokat tartalmaznak, amelyeknek megfelelően kellett a bankoknak az általános szerződési feltételeiket megalkotni. Egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a referencia-kamatlához kötött kamatváltozásra vonatkozó általános szerződési feltételek is a törvény hatálya alá tartoznak. Az általános szerződési feltételek szerint a kamatváltozás „nem a szerződés előre rögzített tartalma szerint következik be, hanem a felperes utólagos egyoldalú akaratnyilatkozatánál fogva. A szóban lévő általános szerződési feltételt csak az esetben nem lehetne a Tv. hatálya alá tartozónak tekinteni, ha az automatikusan követné a referencia-kamatláb változását. Ahhoz, hogy az általános szerződési feltételeket tisztességesnek lehessen minősíteni, azoknak maradéktalanul meg kell felelniük a Tv. 4. § (1) bekezdésében kimerítően felsorolt elvek mindegyikének. Ha az általános szerződési feltétel a Tv. 4. § (1) bekezdésében felsorolt elvek egyikének nem felel meg, az már önmagában a kereset elutasítását eredményezi, a további elveknek való megfelelést már nem szükséges vizsgálni. A felperes per tárgyává tett egyoldalú kamat, költség és díjemelés lehetőségére vonatkozó egyik általános szerződési feltétele sem felel meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság követelményének. Az általános szerződési feltételek nem tartalmazzák a kamat-, költség- és díjváltozás mechanizmusát, azt, hogy a változtatást lehetővé tevő okok milyen módon hatnak ki a fogyasztó kötelezettségeire, ezért ellenőrizhetetlen a szerződésmódosítás indokoltsága, a kölcsönvevő kötelezettségei terhesebbé válásának aránya és mértéke. Téves a felperes részleges érvénytelenséggel kapcsolatos jogi álláspontja is. A Tv. 4. § (1) bekezdésének a) - g) pontjaiban felsorolt elveknek való részbeni megfelelés megállapítására nem volt lehetőség; a tisztességtelennek minősülő feltétel érvénytelenné nyilvánításával az egyoldalú kamat-, költség- és díjemelést lehetővé tevő szerződési feltétel tisztességeségét

megállapítani nem lehetett azzal az indokkal, hogy az a többi elvbe nem ütközik. A tisztességesség részbeni megállapíthatósága tehát fogalmilag kizárt. A felperes eredménytelenül kísérelte meg megdönteni a tisztességtelenség vélelmét, mert az általános szerződési feltétel, amely számára a kamat-, költség-, és díjemelést lehetővé tette a Tv. 4. § (1) bekezdés a) és e) pontjában megjelölt jogelvekbe ütközött. Emiatt már szükségtelen volt vizsgálni, hogy a Tv. 4. § (1) bekezdés b), c), d), f), és g) pontjában meghatározott jogelveknek az üzletszabályzatokba foglalt általános szerződési feltételek egyoldalú kamatemelésre vonatkozó kikötései megfelelnek-e.

A felperes a fellebbezési eljárásban megismételt alkotmánybíróági normakontroll és az Európai Unió Bíróságánál előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmeit a 6-I. számú végzésével elutasította. E végzéseinek indokát az ítélete indokolásában adta meg. Hangsúlyozta, hogy a Tv. és a 2/2014. PJE 2. pontjának sem alaptörvénybe, sem nemzetközi szerződésbe ütköző voltát nem észlelte. A perben nem kellett alkalmazni olyan közösségi jogszabályt, amelynek az Európai Unió Bírósága által történő értelmezését kellett volna kérnie.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében elsősorban eljárási jogszabálysértésre hivatkozva kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését. Arra az esetre ha a Kúria lényeges eljárási szabálysértést nem észlelne, s emiatt az eljárás megismétlését és új határozat hozatalát nem látna szükségesnek, a keresetének helytadó ítélet meghozatalát kérte. Megismételte az alkotmánybíróági normakontroll és az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét. Kérte annak megállapítását is, hogy a referencia kamatlábhoz kötött kamatváltoztatás nem tartozik a Tv. hatálya alá. Azzal érvelt, hogy az eljárás bíróságoknak ítéletük meghozatalakor nemcsak a Tv. 4. § (1) bekezdését, hanem a régi Ptk. 209. § (6) bekezdését, a Hpt. és a 275/2010.(XII.15.) Kormányrendelet szabályait is alkalmazniuk kellett volna. Hangsúlyozta, hogy a Hpt. és a 275/2010.(XII. 15.) Kormányrendelet előírásait „teljes egészében átültette az általános szerződési feltételeibe”. Megismételte a részleges érvénytelenséggel kapcsolatos álláspontját is. Tévesnek tartotta a másodfokú bíróságnak azt a jogi álláspontját, hogy fogalmilag kizárt a tisztességesség részbeni megállapíthatósága. A kamatemelést megalapozó egyes okok tisztességtelensége nem jelenti azt, hogy az egyoldalú kamatemelést lehetővé tevő általános szerződési feltétel érvénytelen, ha vannak olyan okok amelyek nem minősíthetők tisztességtelennek. Kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság a keresetét elutasító elsőfokú ítélet helybenhagyásához elegendőnek tartotta, hogy az általános szerződési feltételei egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének nem felelnek meg; a Tv. 4. § (1) bekezdés b), c), d), f),

és g) pontjaiban foglalt elveknek való megfelelést szükegteleenek tartotta vizsgálni. Állította, hogy az általános szerződési feltételei nem ütköznek az egyértelmű és érthető megfogalmazás (Tv. 4. § (1) bekezdés a) pont) és az átláthatóság (4. § (1)bekezdés e) pont) elvébe sem. Az egyértelmű megfogalmazással ellentétes voltát az általános szerződési feltételeknek azért sem lehetett volna megállapítani, mert a fogyasztótól elvárható a tájékozódás, ha a szerződés szövege számára nem világos. Megfeleltek az általános szerződési feltételei az átláthatóság elvének is, mert az oklistában felsorolt körülmények változásának mértékével a fogyasztó fizetési kötelezettségének mértéke megegyezik. Jogszabályellenes a másodfokú bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy ha a 4. § (1) bekezdésében felsorolt jogelvek egyikének nem felel meg, a többi vizsgálata már nem szükséges. A bíróságoknak valamennyi jogelvről állást kellett volna foglalnia.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte. Előadta, hogy a másodfokú bíróság a felperes alkotmánybíróági normakontroll és előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét jogszerűen utasította el. Hivatkozott az Alkotmánybíróóság 34/2014.(XI.14.) AB sz. határozatára, amelyben az Alkotmánybíróóság megállapította, hogy a Tv. az alkotmányos követelményeknek megfelel. Hangsúlyozta, hogy a perben az Európai Unió jogának értelmezésére nem volt szükség, ezért az Európai Unió Működéséről szóló szerződés 267. cikkében írt feltételek nem állnak fenn, így a felperes az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését is alaptalanul kérte. Kiemelte, hogy a 2014. évi XL törvény 52. § (10) bekezdésével megállapított Tv. 6. § (2) bekezdése a hatályba lépést megelőzően indított perekben nem alkalmazható, így a tisztességtelenség vélelme a forint és deviza szerződések vonatkozásában is fennállt, így az ítélet ezekre a szerződésekre is kiterjedt; a felperes ezzel ellentétes álláspontja téves.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében „összemossa” a szerződés és a szerződéses kikötés részleges érvénytelenségének kérdését. Az egyoldalú kamatemelést lehető tevő szerződéses kikötés egy egységet képez, az részlegesen nem lehet érvénytelen. Az egyes szerződéses kikötés érvénytelensége azonban nem teszi az egész szerződést feltétlenül érvénytelenné, így a fogyasztói kölcsönszerződés részlegesen érvénytelen.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Pp. 270. §-ának (2) bekezdése a jogerős ítélet felülvizsgálatát csak jogszabálysértés esetén teszi lehetővé. A jogszabálysértés nemcsak az anyagi, hanem az eljárási jogi szabályok téves alkalmazásával is megvalósulhat. Az eljárt bíróságok nem követtek

el olyan eljárási jogszabálysértést, amely a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az eljárás megismétlését tenné szükségessé. Az eljárt bíróságok nem követtek el eljárási szabálysértést azzal, hogy a felperes alkotmánybírói normakontroll és az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasították.

A másodfokú bíróság ítéletének indokolásában kellő indokát adta annak, hogy a felperes normakontroll és előzetes döntéshozatali eljárás iránti kérelme miért alaptalan.

Időközben az Alkotmánybíróság meghozta a Tv. alaptörvény-ellenességének megállapítása iránt előterjesztett bírói indítványok tárgyában a 34/2014.(XI. 14.) AB számú határozatát és a Tv.-nek a perben alkalmazandó szabályait nem tartotta alkotmányellenesnek. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelem elutasítását illetően a Kúria a jogerős ítélet indokait helyesnek tartotta, s azokra csak utal.

Az eljárt bíróságoknak az ügy érdekében elfoglalt jogi álláspontja is helytálló. Helyesen fejtette ki a másodfokú bíróság, hogy ha az általános szerződési feltételek a Tv. 4. § (1) bekezdés a) - g) pontjaiban felsorolt jogelvek egyikének nem felelnek meg az már az egyoldalú kamat-, költség- díjváltozás tisztességeségének megállapítása iránti kereset elutasítását eredményezi, ezért miután az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az általános szerződési feltételek szóban forgó kikötései az átláthatóság elvének nem felelnek meg, az általános szerződési feltételek egyéb a Tv. 4. § (1) bekezdésében felsorolt elveknek megfelelését már szükségtelen volt vizsgálni. A Tv. 11. § (2) bekezdése mindezt kifejezetten tartalmazza. A kamat-, költség-díjemelést lehetővé tevő körülmények hatásainak értékelése olyan szakértelmet igénylő elemzést tesz szükségessé, amit csak a pénzügyi folyamatokat ismerő felperes képes elvégezni, a pénzügyi szakismerettel nem rendelkező kölcsönvevő azonban nincs abban a helyzetben, hogy ellenőrizze: az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő körülmények valóban bekövetkeztek-e, s ha igen, azok milyen mértékű kamat-, költség- és díjemelést tesznek indokolttá. A kölcsönvevő már csak ezért sem volt abban a helyzetben, hogy előre lássa: milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására. Minthogy a felperes általános szerződési feltételeinek az egyoldalú kamat-, költség- és díjemelésre vonatkozó kikötései az átláthatóság elvének nem felelnek meg, s ezért a másodfokú bíróság jogszerűen hagyta helyben az elsőfokú bíróságnak a felperes tisztességtelenség vélelmének megdöntésére irányuló keresetét elutasító ítéletet, a Kúria a jogerős ítélet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 270. §

(1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az alperes felülvizsgálati költségét. Az alperesnek a felülvizsgálati eljárásban csak a jogi képviseletével kapcsolatban keletkezett költsége. Az ügyvédi munkadíjat az alperes a jogi képviselőjével kötött megbízási szerződésben meghatározott mértékben (3.435.640 Ft + ÁFA) kérte a perköltség összegének meghatározásánál figyelembe venni. A felülvizsgálati eljárásban kifejtett ügyvédi munkához képest azonban ez a perköltség igény túlzott. Az alperes jogi képviselőjének a felülvizsgálati eljárásban csak a megelőző eljárásokban már kifejtett jogi álláspontját kellett megismételnie. A Kúria ezért a perköltséget a megbízási szerződésben kikötött munkadíjnak a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdése alapján történt mérséklésével állapította meg.

Budapest, 2014. december 12.

Dr. Molnár Ambrus s.k. a tanács elnöke Dr. Szűcs József s.k. előadó
bíró Dr. Madarász Anna s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő